

Nr 96.

Ankom till riksdagens kansli den 30 maj 1933 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående kraftledningslånefonden m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I punkt 7 av den till riksdagen den 3 januari 1933 avlåtna statsverkspropositionen (nr 1), avdelning utgifter för kapitalökning i vad angår jordbruksärenden, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att lån från kraftledningslånefonden må tillsvidare beviljas i den omfattning, som fondens kapitaltillgångar medgiva.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 152 av herr *Tjällgren m. fl.* och II: 365 av herr *Johansson i Bro*, vari hemställts,

att riksdagen måtte besluta, att å lånebelopp, lyftat ur kraftledningslånefonden, skall erläggas högst 4 procent årlig ränta,

att riksdagen måtte bevilja tilläggsanslag till nämnda fond, så att inom tre år under densamma ställda kapitalbelopp uppgå till 25,000,000 kronor; samt

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att statskontoret tilldelas befogenhet medgiva uppskov med kapitalamortering av lån ur fonden, därest särskilda skäl därtill äro och så ske kan utan att lånens återbetalning äventyras.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd härför, hänvisas till motionerna.

Över motionerna har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat yttrandet från statskontoret, fullmäktige i riksgäldskontoret samt från kommerskollegium och lantbruksstyrelsen gemensamt.

I ett den 7 mars 1918 avgivet betänkande framlade de s. k. vattenfalls-sakkunniga bland annat förslag om inrättande av en statlig lånefond för landsbygdens elektrifiering (kraftledningslånefond). De sakkunniga, som samtidigt föreslogo skapandet av en lånefond för vattenkraftsanläggningar (vattenkraftslånefond), framhöllo därvid, att lånerörelsen i båda fallen kunde med avseende å den ränta, som borde ifrågakomma å lånen, ses ur två olika synpunkter. Antingen så att staten borde hava sina självkostnader för penningarnas anskaffande fullt betäckta eller att, med

hänsyn till de stora nationalekonomiska fördelar, ett statslån avsåge att medföra, staten betingade sig en ränta, understigande självkostnaderna. Den förstnämnda synpunkten hade i regel icke varit bestämmande för fastslående av räntesatsen för statens dittillsvarande lånefonder, och de sakkunniga kunde icke se, att nu ifrågavarande ändamål vore mindre viktigt än de, för vilka andra fonder upplagts. Å andra sidan måste man se till, att upplåningen av de stora kapitalbelopp, som här skulle ifrågakomma, ej för staten medförde allt för stora utgifter, vilka icke motsvarades av de för staten uppkommande indirekta fördelarna. Efter övervägande av dessa olika synpunkter hade de sakkunniga, liksom vid sitt förslag till räntefot vid vattenkraftslån, stannat vid att såsom en medelväg förorda en räntefot av 5 procent för den närmaste framtiden. Genom att sätta låneräntan avgjort lägre än vad i den enskilda rörelsen kunde betingas, borde, enligt de sakkunnigas mening, ändamålet — landsbygdens elektrifiering — kunna effektivare än eljest främjas. I proposition till 1918 års riksdag angående inrättande av kraftledningslånefonden föreslogs en räntefot för lånen å 5 procent, och detta Kungl. Maj:ts förslag blev av 1918 års riksdag godkänt. Nämnda, vid kraftledningslånefondens inrättande fastställda räntesats har hittills bibehållits oförändrad.

För fonden gällande bestämmelser återfinnas i kungörelse den 13 september 1918 (nr 718) med däri sedermera vidtagna ändringar, nr 480/1919, nr 194/1923 och nr 366/1925. Enligt dessa bestämmelser beviljas lån från fonden av kommerskollegium och lantbruksstyrelsen gemensamt.

Fondens ändamål har varit att bereda möjlighet till billigare lån åt sådana företag och sammanslutningar, som hava till uppgift att distribuera elektrisk energi på landsbygden. Såsom villkor för lån från fonden gällde ursprungligen amorteringsfrihet under 2 år och därefter återbetalning med lika kapitalbelopp under 18 år.

Följande ändringar i lånevillkoren hava sedermera beslutats.

1923 års riksdag beslöt, att återbetalningen av lån, beviljade från och med den 1 juli 1923, skulle ske med lika annuitet under 18 år. 1925 års riksdag beslöt, att lånens löptid finge efter prövning i varje särskilt fall utsträckas till högst 30 år. 1926 års riksdag beslöt, att de år 1923 meddelade bestämmelserna om annuitetens beräkning finge tillämpas även beträffande före den 1 juli 1923 beviljade lån.

Jämlikt riksdagens beslut har det belopp, vartill lån från fonden får högst utgå, för 1932 bestämts till 1,100,000 kronor.

I detta sammanhang torde även böras erinras om att riksdagen i skrivelse den 20 april 1929, nr 97, bemyndigat Kungl. Maj:t att beträffande lån, som utlämnats från statens under statskontorets förvaltning stående utlåningsfonder, efter prövning av omständigheterna i varje föreliggande fall, biträda ackord i eller utom gäldenärs eller löftesmans konkurs ävensom eljest vid gäldenärs eller löftesmans obestånd helt eller

delvis eftergiva långivarens rätt och att jämväl befogenhet lämnats Kungl. Maj:t att beträffande viss lånefond eller i särskilda fall uppdraga åt underordnad myndighet att besluta i sådan fråga.

Statskontoret och fullmäktige i riksgäldskontoret hava uttalat sig för att en allmän utredning kommer till stånd rörande frågan om nedsättning av utlåningsräntan å sådana statens utlåningsfonder, beträffande vilka denna ränta för närvarande utgör fem procent, ävensom för beredande av vissa lättnader i fråga om inbetalning av statslånen. *Kommerskollegium* och *lantbruksstyrelsen* hava förordat en omedelbar räntesänkning.

Utskottet vill erinra, att innevarande riksdag med bifall till vad statsutskottet hemställt i utlåtande nr 96 med anledning bland annat av motionsvis väckta förslag om räntesänkning beträffande vattenkraftlånefonden dels beslutat i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande ändrade grunder för beräkningen av räntan vid utlåning från statens utlåningsfonder, med hänsyn tagen jämväl till möjligheterna för en räntesänkning, dels ock medgivit, att det av 1929 års riksdag i skrivelse nr 97 givna bemyndigandet om rätt att biträda ackord m. m. må så tillvida utsträckas att betalningsanstånd må meddelas även i fall, då dylikt anstånd ej påkallas av gäldenärs eller löftesmans iråkade obestånd, dock allenast där särskilt vägande skäl därtill föranleda.

Genom detta riksdagens beslut, som jämväl inbegriper kraftledningslånefonden, har även syftet med de nu förevarande motionerna I: 152 och II: 365 i berörda avseenden blivit beaktat. Beträffande motionärernas förslag om beviljande av tilläggsanslag till fonden i fråga torde detta förslag stå i visst samband med den ifrågasatta räntesänkningen. Med prövning av frågan om storleken av de ytterligare medel, som eventuellt böra tillföras ifrågavarande fond, synes därför böra anstå i avvaktan på resultatet av den begärda utredningen rörande grunderna för räntans beräkning.

Under återopande av det anförda får utskottet, som biträder Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

1) att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag medgiva, att lån från kraftledningslånefonden må tillsvidare beviljas i den omfattning, som fondens kapitaltillgångar medgiva;

2) att förevarande motioner I: 152 och II: 365 må anses besvarade genom vad utskottet här ovan anført.

Stockholm den 30 maj 1933.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Utskottet.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Carl E. Eriksson, Gabrielsson, Granath och Dalberg*; samt
från andra kammaren: herrar *Johansson i Uppmälby, Uddenberg, Olsson i Rödnings-*
berg, Andersson i Löbbo, Carlström, Hagman och Gustafson i Vimmerby.
